

Ulykkesrisici ved gravsten

Der kan være sikkerhedsmæssige udfordringer forbundet med (løse) gravsten på landets kirkegårde.

Arbejdstilsynet er den danske myndighed på arbejdsmiljøområdet, og arbejdsmiljøloven sætter den overordnede ramme for tilsynets virke, der navnlig handler om at fremme et sikkert og sundt arbejdsmiljø, men det er virksomhedernes ansvar at sørge for, at arbejdsforholdene på virksomhederne er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarlige.

Arbejdstilsynet fører på den baggrund tilsyn med arbejdsmiljøet på landets kirkegårde, hvilket i forbindelse med konkrete tilsynsbesøg kan føre til, at tilsynet afgiver påbud om sikring af løse gravsten, der kan være til fare for de ansatte.

Arbejdstilsynet har imidlertid ikke lavet nye retningslinjer eller regler vedrørende løse gravsten, ligesom de heller ikke har udstedt noget "landsdækkende påbud" om sikring af gravsten.

Det er altid en konkret vurdering, om en gravsten udgør en risiko for, at ansatte kan komme til skade. I den konkrete vurdering tager de bl.a. udgangspunkt i gravstenens højde, vægt og stabilitet. Hvis det efter en konkret vurdering er nødvendigt af hensyn til de ansattes sikkerhed, giver de påbud om at sikre gravstenen mod at kunne vælte.

Det er ikke Arbejdstilsynets vurdering, at der generelt er et stort arbejdsmiljøproblem med sikkerheden for ansatte med og i nærheden af gravsten på kirkegårde. Arbejdstilsynet har således de seneste ca. 2 1/2 år kun afgivet omkring 20 af sådanne påbud, fordelt på landets mere end 2.000 kirkegårde.

For at I som ledelse og medarbejdere kan forebygge lignende ulykker, kan Folkekirkens Arbejdsmiljø Rådgivning anbefale følgende:

- at arbejdsgiveren oplyser de ansatte om den ulykkesrisici der er ved arbejdet med gravsten
- at de ansatte oplæres og instrueres grundigt i, hvordan arbejdet med gravsten kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Instruksen skal tage udgangspunkt i de konkrete forhold på kirkegården og i den konkrete arbejdssituation eller arbejdsopgave. Dette er menighedsrådets opgave
- at I foretager en grundig risikovurdering af alle gravsten på kirkegården, evt. sammen med en stenhugger. I kan fx lave en rundring på kirkegården, og notere alle de gravsteder ned hvor der er en potentiel risiko for, at gravstene kan vælte
- at denne risikovurdering danner grundlag for, at I efterfølgende sikrer de gravsten, hvor der kan være en ulykkesrisiko
- at ulykkesrisikoen indarbejdes i jeres APV, så I sikrer at der er udpeget en ansvarlig for løsningen, en frist, samt en opfølgning på løsningerne
- at I samarbejder med jeres stenhugger om fremtidige gravstene, og stiller krav til sikring mod at stenene kan vælte, så I undgår kommende arbejdsmiljømæssige problemer ved gravstederne
- at arbejdet ved gravstederne (fx hækklipning, grandækning og renhold) planlægges og tilrettelægges så det kan udføres sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt, indtil de

risikovurderede gravstene er sikret mod at vælte. Kan dette ikke sikres tilstrækkeligt, bør der ikke udføres arbejde i nærheden af risiko gravstenene, indtil de er sikret mod at vælte.

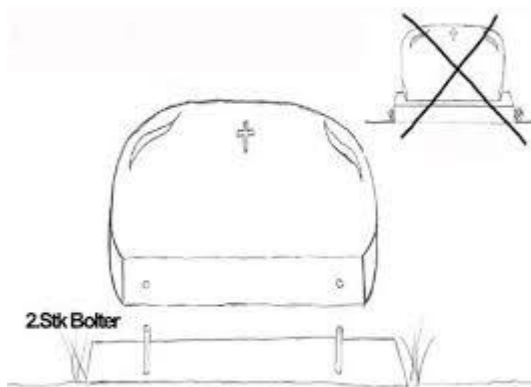
- sæt evt. afspærringstape eller skilte op ved de gravsteder der udgør en risiko, men endnu ikke er sikret, så der ikke arbejdes ved disse og så gravstedsejerne/gæster på kirkegården er bekendte med risikoen.
- at I jævnligt vurderer om jordbundsforholdene evt. ændrer sig, så der kan opstå nye risiko momenter ved de enkelte gravsten.
- at I risikovurderer jeres eventuelle lapidarium, da der også her kan være ældre gravstene der kan vælte. Overvej om I skal/kan kassere en del af de gravstene der udgør den største risiko.
- at I dokumenterer hvorledes I har arbejdet med risikovurderinger af gravstene, så I kan fremvise det når Arbejdstilsynet kommer på besøg.

Økonomi og lovgivning(oplyst af Kirkeministeriet)

- For så vidt angår gravsteder, der er i brug, tilhører gravminder på gravstedet gravstedsejeren, og det påhviler denne at sørge for at udbedre forhold, der udgør en sikkerhedsrisiko samt at afholde de udgifter, der er forbundet med udbedringen. Dette gælder også for gravsteder, hvor der er indgået en aftale om flerårig vedligeholdelse.
- For så vidt angår registrerede gravminder, der er hjemfaldne til kirkegården, påhviler det menighedsrådet at afholde udgifter til at udbedre de nævnte forhold, der udgør en sikkerhedsrisiko, idet det er menighedsrådet, der har ansvaret for vedligeholdelse af registrerede gravminder.
- Det er menighedsrådets opgave at sørge for, at det ikke er forbundet med fare for mennesker at færdes på kirkegården. Tilsvarende har menighedsrådet som arbejdsgiver pligt til at sikre, at arbejdspladsen overholder de almindelige arbejdsmiljømæssige regler.
- Menighedsrådet har ansvaret for oplæring, instruktion af medarbejderne, samt med det daglige tilsyn med kirken og kirkegården.
- Vurderer menighedsrådet, at der er gravsten, der kan være til fare for sikkerheden på kirkegården, skal menighedsrådet gøre gravstedsejeren opmærksom herpå. Det må bero på en konkret risikovurdering i hvert enkelt tilfælde, om en gravsten skal lægges ned med det samme med efterfølgende meddelelse herom til gravstedsejeren om det foretagne, eller om menighedsrådet vælger at skrive til gravstedsejeren med en frist for udbedring af forholdet.
- Der henvises til § 9 og § 23 stk. 1, i lovebekendtgørelse nr. 1156 af 1. september 2016 om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde, samt til vejledning nr. 9682 af 10. september 2014 om registrering af gravminder.

Forskellige metoder til sikring af gravsten

- Sikring med rustfrie ståltappe mellem sokkel og gravsten og evt. ned i jorden, hvis soklen er utilstrækkelig, eller der ingen sokkel er (Vejledning fra Danske Stenhuggerier). Dette arbejde kan udføres af mange stenhuggere, se eksempel her:

- En anden leverandør foreslår sikring med jernbeslag, der skrues ind bagpå gravstenen og bores 80-100 cm ned i jorden, se eksempel her:

Kilde: Refoundation.dk

Hvis gravstedsejeren ikke vil betale for ovenstående løsninger, eller omkostningen bliver for store for den enkelte, kan de vælge at nedlægge gravstedet. Alternativt kan man placere en bagstøtte bagerst på gravstedet og lægge stenen skråt op ad denne. Det medfører kun lønomkostninger for gravere/gartnere. Se eksempel her:

Herunder er eksempler på hvordan I fx kan indrette jeres lapidarium, så gravstenene/monumenterne ikke udgør en sikkerhedsmæssig risiko:

Hvis flere gravsten/monumenter udgør en ulykkesrisiko, kan I foretage midlertidige foranstaltninger, indtil den endelige løsning er udført. Et eksempel på en midlertidig sikring af gravsten med jernspyd rundt om gravstenen ses her:

FAR kan desuden anbefale, at I sørger for at få afspærret adgangen til gravstene/monumenter der endnu ikke er sikret, og eventuelt skilte med ulykkesfare eller adgang forbudt i nærheden af de risikovurderede sten. Desuden kan evt. være nødvendigt nogle steder, at opsætte skiltning om at børn ikke må lege på kirkegården uden opsyn af voksne, pga. ulykkesrisikoen.

For yderligere info kontakt Folkekirkens Arbejdsmiljø Rådgivning.